Добри Христов в звуковата памет (музика на Добри Христов върху тиражирани шеллакови грамофонни плочи от първата половина на XX век)

Венцислав Димов*

Резюме: Статията е част от проучванията на тиражирана върху търговски звуконосители (шеллакови грамофонни плочи, 78 об./мин) българска музика. Основна изследователска база са историческите записи: тиражираните грамофонни плочи от първата половина на XX век, съхранявани в Архива на Института за изследване на изкуствата (раздел „Музика на новото време“); за очертаване на картината се проучват и налични синхронни каталози на звукозаписни компании, нотни издания, публикации в периодичния печат. Обект за изследване е записаната музика, свързана с твореца Добри Христов: „песни в народен дух“, обработки на народни песни, авторски солови и хорови песни, регистрирани и тиражирани през първата половина на XX век. Главната задача е да се опишат издирените архивни звукови свидетелства като нов масив за етномузикологически проучвания не само на *народната*, но и на художествената и популярната музика. Емпиричното изследване очертава подстъпи към необходимите интерпретации на музиката на Добри Христов като социално функциониране и културни роли в по-широки исторически, социални, икономически, политически и други контексти и полета.

Ключови думи: *българска музика, Добри Христов, исторически записи, шеллакови грамофонни плочи 78 об./мин, интермедиалност*

---

* **Проф. д.н. Венцислав Димов** – Факултет по журналистика и масова комуникация, Софийски университет „Св. Климент Охридски“; сектор „Музика“, Институт за изследване на изкуствата, Българска академия на науките; e-mail: vdimov.fjmc@gmail.com

Литература / Bibliography

Баларева, Агапия (1992). Хоровото дело в България (от средата на XIX в. до 1944 г.). София: БАН, 1992 [Balareva, Agapia (1992). Horovoto delo v Bulgaria (ot sredata na XIX v. do 1944 g.). Sofia: BAS, 1992].

Баларева, Агапия (1994). БАН и нейните членове за музиката (факти без коментар). – В: *Българско музикознание*, 1994, № 4, с. 3 – 12 [Balareva, Agapia (1994). BAS i neynite chlenove za muzikata (fakti bez komentar). – In: Bulgarian Musicology, 1994, № 4, s. 3 – 12].

Вълчинова-Чендова, Елисавета (2000). Градската традиционна инструментална практика и оркестровата култура в България (средата на XIX – края на XX век). София: Пони, 2000 [Valchinova-Chendova, Elisaveta (2000). Gradskata traditsionna instrumentalna praktika i orkestrovata kultura v Bulgaria (sredata na XIX – kraya na XX vek). Sofia: Poni, 2000].

Даскалов, Румен (2005). Българското общество 1878 – 1939. Т. 2. Население. Общество. Култура. София: Гутенберг, 2005 [Daskalov, Rumen (2005). Balgarskoto obshtestvo 1878–1939. T. 2. Naselenie. Obshtestvo. Kultura. Sofia: Gutenberg, 2005].

Димитров, Веселин (1994а). История на радиото в България. Книга първа. София: Витраж, 1994 [Dimitrov, Veselin (1994a). Istoriya na radioto v Bulgaria. Kniga parva. Sofia: Vitrazh, 1994].

Димитров, Веселин (1994б) История на радиото в България. Книга втора. София: Витраж, 1994 [Dimitrov, Veselin (1994b) Istoriya na radioto v Bulgaria. Kniga vtora. Sofia: Vitrazh, 1994].

Димов, Венцислав (2018). Към разбирането на медийната музика. – В: *Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски". Факултет по журналистика и масова комуникация*, т. 25, 2018, с. 7 – 31 [Dimov, Ventsislav (2018). Kam razbiraneto na mediynata muzika. – In: Godishnik na Sofiyskiya universitet „Sv. Kliment Ohridski". Fakultet po zhurnalistika i masova komunikatsiya, t. 25, 2018, s. 7 – 31].

Драганова, Росица (2020). Музиката в българското училище в края на XIX и началото на XX век. София: ИИИзк, 2020 [Draganova, Rossitsa (2020). Muzikata v balgarskoto uchilishte v kraya na XIX i nachaloto na XX vek. Sofia: IAS, 2020].

Захариева, Светлана (2000). Неравноделността – национална крепост на българската музикално-фолклорна наука (върху текстове на Добри Христов). – В: *Българско музикознание*, 2000, № 4, с. 87 – 108 [Zaharieva, Svetlana (2000). Neravnodelnostta – natsionalna krepost na balgarskata muzikalno-folklorna nauka (varhu tekstove na Dobri Hristov). – In: Bulgarian Musicology, 2000, № 4, s. 87 – 108].

Камбуров, Иван (1942). Добри Христов. Живот и дело на народния композитор. София: Игнатов, 1942 [Kamburov, Ivan (1942). Dobri Hristov. Zhivot i delo na narodniya kompozitor. Sofia: Ignatov, 1942].

Камбуров, Иван (1955). Мелодиите на Ботевите песни. София: Наука и изкуство, 1955 [Kamburov, Ivan (1955). Melodiite na Botevite pesni. Sofia: Nauka i izkustvo, 1955].

Коларова, Емилия (2005). От „Бекярски песни“ на Добри Христов до „Керванът“ на Йосиф Цанков – аспекти на културната идентичност в творчеството на българските композитори. – В: **Тончева, Елена** (отг. ред.). *Добри Христов и българският XX век*. София: ИИзк, 2005, с. 212 – 217 [Kolarova, Emilia (2005). Ot „Bekyarski pesni“ na Dobri Hristov do „Kervanat“ na Yosif Tsankov – aspekti na kulturnata identichnost v tvorchestvoto na balgarskite kompozitori. – In: Toncheva, Elena (otg. red.). Dobri Hristov i balgarskiyat XX vek. Sofia: IAS, 2005, s. 212 – 217].

Кръстев, Венелин, съст. (1967). Добри Христов. Музикално-теоретическо и публицистическо наследство. Т. 1. София: БАН, 1967 [Krastev, Venelin, sast. (1967). Dobri Hristov. Muzikalno-teoreticheskо i publitsisticheskо nasledstvo. T. 1. Sofia: BAS, 1967].

Кръстев, Венелин, съст. (1970). Музикално-теоретическо и публицистическо наследство. Т. 2. София: БАН, 1970 [Krastev, Venelin, sast. (1970). Dobri Hristov. Muzikalno-teoreticheskо i publitsisticheskо nasledstvo. T. 2. Sofia: BAS, 1970].

Кръстев, Венелин (1975). Добри Христов. София: Наука и изкуство, 1975 [Krastev, Venelin (1975). Dobri Hristov. Sofia: Nauka i izkustvo, 1975].

Пейчева, Лозанка (2019). „Народният дух“ в авторските песни от България. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2019 [Peycheva, Lozanka (2019). „Narodniyat duh“ v avtorskite pesni ot Bulgaria. Sofia: UI „Sv. Kliment Ohridski“, 2019].

Радославова-Дойчева, Антоанета (2010). Музиката в българското радио 1930 – 1944. София: Петко и Пенчо Славейкови, 2010 [Radoslavova-Doycheva, Antoaneta (2010). Muzikata v balgarskoto radio 1930 – 1944. Sofia: Petko i Pencho Slaveykovi, 2010].

Христов, Добри (1931). 66 народни песни на македонските българи. София: Македонски научен институт, 1931 [Hristov, Dobri (1931). 66 narodni pesni na makedonskite balgari. Sofia: Makedonski nauchen institut, 1931].

Шушулова-Павлова, Милена (2015). Музика и публики. Нови концепции за отвореност. София: НБУ, 2015 [Shushulova-Pavlova, Milena (2015). Muzika i publiki. Novi kontseptsii za otvorenost. Sofia: NBU, 2015].

Япова, Кристина (1999). Добри Христов и идеята за личността и общността. София: Рива, 1999 [Yapova, Kristina (1999). Dobri Hristov i ideyata za lichnostta i obshtnostta. Sofia: Riva, 1999].

Япова, Кристина (2002). Архивът на Добри Христов. Каталог. София: Матом, 2002 [Yapova, Kristina (2002). Arhivat na Dobri Hristov. Katalog. Sofia: Matom, 2002].

Bourdieu, Pierre (1977). Outline of a Theory of Practice (R. Nice, transl.). Cambridge Studies in Social and Cultural Anthropology. Vol. 16. Cambridge: Cambridge University Press, 1977.

DeNora, Tia (2000). Music in Everyday Life (5th ed.). Cambridge: Cambridge University Press, 2000.

Straw, William (2021). Intermedial Assemblages: Paper, Disc, Film. – In: *Communications & langages*, 2021, No. 208 – 209, pp. 195 – 209.

Източници / Sources

Микрофон (1947). Каталог на грамофонните плочи „Микрофон“. София: Съб. Д-во за индустрия и търговия „Микрофон“, 1947 [Mikrofon (1947). Katalog na gramofonnite plochi „Mikrofon“. Sofia: Sab. D-vo za industriya i targoviya „Mikrofon“, 1947].

Columbia (1929). Каталог на грамофони и отбрани плочи из репертоарите на Колумбия. София: Колумбия, 1929 [Columbia (1929). Katalog na gramofoni i otbrani plochi iz repertoarite na Kolumbiya. Sofia: Columbia, 1929].

Kelly, Alan (2021). Kelly On-line Database. https://www.kellydatabase.org/Entry.aspx (30. 01. 2026).